

думок і поступових змагань, то суперечність⁵⁾ наведених слів з сею програмою можу вияснити собі хіба тим, що автор пишучи ті слова, сам не знав що пише і кидав слова на вітер, щоб що небудь сказати.

Розберемо докладно закиди⁶⁾ і ради адресовані Вп. Редакцією (чи кім небудь з її співробітників⁷⁾ до галицько-руської молодіжи.

Автор закедує о її поперед усього космополітизм і радить его покинути⁸⁾ Що таке космополітизм я і доси докладно не знаю. Знаю тільки що майже кождий з тих, котрі уживають сего слова яко закиду розуміють під ним що іншого. Одні називають космополітами таких, що відрікають ся своєї народности а переходять до другої, другі хрестять тим іменем таких людей, що держать ся латиньскої поговорки: ubi bene ibi patria, треті розуміють під космополітизмом змаганя⁹⁾ до якогось абстрактійного вискочення з усяких національних рамок. Але найбільша часть закидів против космополітизму виходить на закиди против усього «нашого», против «чужих» теорій, «чужої» науки, «чужої» осьвіти. Скажу отверто, що о кілька перші три закиди вважаю зовсім недорічними¹⁰⁾, то останній являєсь просто низьким і реакційним, а на лихо, здаєсь, що іменно такий закид редакція «Правди» схотіла зробити галицько-руській молодіжці. Се бачимо з того, що зараз немов для доповнення¹¹⁾ додала «не бавигись в теорії». Признаюсь, такого закиду я ніколи не надіявсь почути від чоловіка мислячого і поступового, а тим менше від такого, хто хоч скільки — небудь знає галицько-руську молодіж, ту нещасну, Богом забуту молодіж, котра при нашій нинішній¹²⁾ шкільній системі, може пройти і проходить цілу гімназію і цілий університет, ані разу не почувши імен Данта, Шекспіра і Дарвіна, котра проходить університет, не чувши ані одної лекції філософії, психології, історії літератур європейських (крім німецької). Закидувати тій молодіжці, що она бавит ся в теорії, се значит кроваво глушити¹³⁾ ся над її змаганем — придбати собі бодай поза університетом, приватно, хоч одну-другу околицю того загальноєвропейського знання, без котрого нині немислимий осьвічений чоловік. І тій молодіжці радити одинокій поступовий орган Руси-України не бавитись в теорії!

І що ж радить їй редакція «Правди» замість теорій? «Практичне знане». Що се за практичне знане, придатне в практичному житю — я зовсім не можу зрозуміти. Студент філософії набирає в університеті практичного знання, яке потрібне ему для его професії, юрист тож, медик тож, про теолога і неговорити. Якогож ще практичного знання редакція хоче? — Ми доси думали як раз противно, що практичне жите, обмежує¹⁴⁾ широкі і налі¹⁵⁾ змаганя¹⁶⁾ молодіжці і що значить: молодіж іменно поки молода повинна дбати про те, щоб, обгорнути оком і духом як найбільше світа, як найширший кругозір¹⁷⁾. придбати як найбільше теоретичного знання, принципів і ідеалів, бо пізніше під вагою¹⁸⁾ практичного життя, ніколи буде, а часто прийдесть черпати з того скарбу поглядів і ідеалів придбаних¹⁹⁾ в молодім віці.

Редакція «Правди» підносить нашій молодіжці приказку «перше треба жити, а потім філософувати» — приказку, від котрої дуже прикро чути моральну гниль.²⁰⁾ Від себе і від многих моїх товаришів скажу Редакції «Правди» що «жити» ми не вважаємо найвищим добром, що колиб прийшлось его віддати в обороні високіх принципів людскости, в обороні свободи і добра — народа — ми ані на хвилину не завагуємось²¹⁾ се вчинити. Значить-е така філософія, котра стоїть вище життя одиначі, і тою філософією живе людскість, живуть і підносять ся народи. А приказка «перше жити а потім філософувати» се золотий міст для всіх самолюбів

і експлуаторів народа, котрі тим іменно, що «перше треба жити» засленюють усю ту моральну погань, в котрій потапають.

Інтересно, що редакція радить нашій молодіжці «тяжати перш усього свого Бога — рідний край, кланятись перш усього своєму Богові — рідний землі і народови». Або се пусті фрази, котрі не значать нічого або редакція виводить в тих словах справу патріотизму на дуже слизьку і небезпечну дорогу.

Підчеркну²²⁾ поперед усього інтересне упорядковане поняття²³⁾ «рідний край» «рідна земля» «нарід». Може се тільки случайно²⁴⁾ що нарід, жива, безсмертна Україна, поставлений ту на третьому місці за поняттями чисто географічними і геологічними, але мені здаєсь, що таке зіставлене характеризує чуте, автора і его розумінє народности. Не стільки ему ходить о живий нарід, скільки іменно о народність в географічному, абстрактійному розуміню; не стільки о службу тому народови і его живим, насуцим²⁵⁾ інтересам, скільки о «кланяне» «боготворене». Патріотизм стаєсь якимсь недосяжним²⁶⁾, не підлягаючим критиці. І справді, з таким розумінєм патріотизму дуже добре і логічно вяже ся приказка: «перше жити, а потім філософувати», такий патріотизм не допускає філософювання, а «покланятись рідній землі і народови і тоді», коли дре-ся з них шкуру і не ся їх сокі, так як роблять ті тунгузи з ведмедєм²⁷⁾ котрому молять ся і кланяють ся, закім уб'ють его і спечуть на обід.

Ні скажемо рішучо, — не такий наш погляд²⁸⁾ на патріотизм і на обовязки молодіжці. — Молодіж поки молода, повинна набирати ся всякого знання теоретичного, повинна як ті пчолы²⁹⁾ літати по всіх янвах людської осьвіти і культури, збираючи все, що піднімає і окрилює людській ум³⁰⁾ і ублагороднює³¹⁾ серце, тяжачи тільки одно, що практичне жите жде³²⁾ її серед рідного народу і що все, чим богата і сильна людскість, буде в данім часі придатне і пожиточне і для нашого народу. Нині не ті часи, щоб ми з своїм народом могли відгородитись від Європи китайським муром. Нині нарід наш домагає ся від нас служби на різних полях. Нехайже редакція «Правди» не кдає нашій молодіжці поліна під ноги такими необдуманими³³⁾ пересторогами, а помагає її, коли хоче бути справді поступовим все — українським органом. Того здаєсь від неї жде ціла Україна того ждала і галицько-руська молодіж.

Одєн з молодіжці.

*) «Prawda» miesięcznik społeczno-literacki, organ Rusinów - postępowców, zasilany przeważnie pracami Ukraińskich literatów, 1) hańba, srom, 2) współczesna, 3) uzyskanie, 4) wiadomości, 5) pamiętać, 6) sprzeczność, 7) zarzuty, 8) współpracownik, 9) porzucić, 10) dążenie, 11) niedorzeczny, 12) dla zaokrąglenia, 13) dzisiejszy, 14) naigrawać się, 15) ogranicza, 16) poryweże, 17) dążenia, 18) widnokrąg, 19) pod ciężarem, 20) nagromadzonych, 21) zgnilizna, 22) nie będziemy się ociągać, 23) podkreśle, 24) pojęć, 25) przypałowko, 26) codziennym, 27) niedościgniony, 28) niedźwiedz, 29) pogląd, 30) pszczoły, 31) umysł, 32) uszlachetnia, 33) oczekuje, 34) nieobmyślanemi.